

Tantárgy:	ETIKA
------------------	-------

Évfolyam:	1-2. osztály
------------------	--------------

Időkeret:	1	óra/hét	36	óra/év
------------------	----------	----------------	-----------	---------------

Témakörök óraszámai:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Én tudat - Önismeret	10/5 óra
Család – Helyem a családban	12/6 óra
Helyem az osztályközösségben	12/6 óra
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet - Helyem a társadalomban	10/5 óra
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12/6 óra
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12/6 óra
Szabadon felhasználható órakeret:	2 óra/ 1 év
Összes óra	34+2 (36) óra/ 1 év
Összes óraszám:	36 óra/ 1 év

Az alsó tagozat első két évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása. Továbbá a tanuló önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érzelmi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a tanuló érzelemlágában is törekszik a felnőtt világ elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válasz-kész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő

magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az 1–2. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűsége érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1–2. évfolyam kerettanterve a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Tematikai egység	Én tudat - Önismeret	Órakeret 10/5+1óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<p><i>Ismeretek saját testünkről, az egészségről.</i></p> <p><i>Ismeretek a saját családról.</i></p>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</i>	<p><i>Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése.</i></p> <p><i>A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése.</i></p>	
<p>TANULÁSI EREDMÉNYEK</p> <p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p> <p>–</p>	<ul style="list-style-type: none"> - meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők; - csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait; - felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit. 	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Ki vagyok én?</i></p> <p>Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Mit jelent a nevem?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>személyes élmények megjelentetése sík vagy plasztikus alkotásokban.</p>

<p>Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mít tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam?</p> <p>Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat a másokéitól?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - beszédképesség, beszédbátorság fejlesztése - önismereti gyakorlatok - a szituációnak megfelelő nyelvhasználat fejlesztése <p>A kommunikációs kompetenciák:</p>
<p><i>Ilyen vagyok</i></p> <p>Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért?</p> <p>Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések?</p>	
<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; - céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.
<p>Kucsfogalmak /fogalmak:</p>	<p>én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás</p>

Tematikai egység	Helyem a családban	Órakeret 12/6 óra
------------------	--------------------	-------------------

<p><i>Előzetes tudás, tapasztalat</i></p>	<p><i>A család és rokonság elemi szintű ismerete. Személyes tapasztalatok a családi és közösségi ünnepek kapcsán.</i></p>
<p><i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</i></p>	<p><i>A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása. A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése.</i></p>

	<p><i>Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.</i></p> <p><i>Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.</i></p> <p><i>A mások szokásai iránti tisztelet megalapozása.</i></p>
<p>TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit; <p>felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Akiket ismerek</i></p> <p>Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám?</p> <p>Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>különbség a felnőttek és a gyerekek között.</p> <p>A kommunikációs kompetenciák:</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről; mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban; szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.</p>
<p><i>Kapcsolatba lépek másokkal</i></p> <p>Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerősöket? Hogyan szólítsam meg az iskola idősebb tanulóit, a tanárokat és az iskolában dolgozó többi felnőttet?</p>	<p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p> <p>A szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p> <p>A digitális kompetenciák</p>
<p>Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segísége van szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben?</p> <p>Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?</p>	

<p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i></p> <p>Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez?</p> <p>Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel?</p> <p>Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek?</p> <p>A saját hibáim felismerése, elismerésének képességbocsánatkérési formák megismerése, gyakorlás</p>	<p>Nem verbális jelzések tartalmának felismerése.</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt esemény vizuális megjelenítése;</p> <p>a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben; a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése.</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit; - felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p> <p>én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás</p>	

Tematikai egység	Helyem az osztályközösségben	Órakeret 12/6 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>Személyes tapasztalatok az elemi szintű kommunikációról.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</i>	<p><i>Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.</i></p> <p><i>Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése.</i></p> <p><i>A személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakoroltatása.</i></p> <p><i>A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás képességének fejlesztése, mások elfogadásának segítése.</i></p>	
<p>TANULÁSI EREDMÉNYEK</p> <p>A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában; – megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki; <p>felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p><i>Akiket ismerek</i></p> <p>Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám?</p> <p>Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?</p> <p>Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben?</p> <p>Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?</p> <p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i></p> <p>Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez?</p> <p>Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel?</p> <p>Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek?</p> <p>Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, mint hogyha telefonon vagy interneten beszélünk vele?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>különbség a felnőttek és a gyerekek között.</p> <p>A kommunikációs kompetenciák:</p> <p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p> <p>A tanulás kompetenciái:</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről; mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban; szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.</p> <p>A digitális kompetenciák</p> <p>A szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p> <p>Nem verbális jelzések tartalmának felismerése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt esemény vizuális megjelenítése;</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p> <p>a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben; a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése</p>
--	--

<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait; – mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit; – különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére; – megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait; – rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen; – ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak:</p>	<p>megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség, figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret</p>

Tematikai egység	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	Órakeret 10/5 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>A lakóhely ismerete.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</i>	<i>A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása.</i> <i>A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása.</i> <i>A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése.</i> <i>Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.</i>	
TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	<ul style="list-style-type: none"> – ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; – felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre; – ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket- 	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Akik körülöttünk élnek</i></p> <p>Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok?</p> <p>Mi köt össze azokkal, akikkel egy helyen (községben, városi lakónegyedben, utcában, társasházban) élek?</p> <p>Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az egyes egyházak ünnepkörei • A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése • Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése • Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmeik, gondolatok, szokások) • Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában – Az együttélés szabályai • A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben • A szabályszegés következményeinek felismerése • Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> környezetünk külső és belső terei.</p> <p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p> <p>A kommunikációs kompetenciák:</p> <p>A digitális kompetenciák</p>
<p><i>Más lakóhelyek, más szokások</i></p> <p>Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával? Milyen más helyekkel állnak kapcsolatban a szüleim és a rokonaim? Mi mindenben különböznek ezek a mi lakóhelyünktől?</p> <p>Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein?</p>	

Tevékenységek:	<ul style="list-style-type: none"> – érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat; – különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit; – az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről; – felismeri a közösségek működésének feltételeit,—és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.
Kulcsfogalmak/ fogalmak Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség	

Tematikai egység	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	Órakeret 12/6+1 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>Mesék, versek alapján szerzett tapasztalatok a fantáziavilágról. A környezet élővilágának ismerete személyes tapasztalatok útján.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</i>	<i>A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.</i>	

<p>TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri a természet esztétikus rendjét, – megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A környezetvédelem főbb szempontjai</i> A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során Hogyan tudunk spórolni az árammal, a vízzel, az élelmiszerrel? Cselekvési minták megismerése</p>	<p><i>Környezetismeret</i> A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p>
<p><i>Környezetszennyezés</i> A környezetszennyezés jelensége: Mit jelent a környezetszennyezés? Milyen hatása van a Föld, az élőlények, köztük az ember életére? Hogyan tehetünk ellene? Az ökológiai lábnyom fogalma, Saját ökológiai lábnyomunk csökkentése Szelektív szemétyűjtés megismerése, alkalmazása</p>	<p><i>Technika és életvitel</i> A kommunikációs kompetenciák: A tanulás kompetenciái:</p>
<p><i>Növények és állatok a környezetünkben</i> Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért is? Mit tudunk tenni értük? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mit jelentenek számunkra a velünk élő házi állatok?</p>	<p><i>Vizuális nevelés</i> A digitális kompetenciák</p>

<p><i>A természet védelme</i></p> <p>Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem?</p> <p>Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához? Cselekvési minták, példák megismerése</p>	<p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről; – megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme; – fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p> <p>környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték</p>	

<i>Tematikai egység</i>	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12/6 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>Ismeretek a környezetében élő népekkel kapcsolatban. A különböző népek és kultúrájuk mesevilágon keresztüli megismerése, megkülönböztetése a valós környezettől.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kérdések a világról - Vallás – Értékek a vallási történetekben 	
TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat; megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást 	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A környező világ megismerésének lehetőségei:</i></p> <p>Kik élnek a környező országokban? Kik élnek a szomszédos országokban?</p> <p>Milyen nyelven beszélnek?, Milyen az országok zászlója? Milyen a népviseletük? Milyen jellemző népszokásaik vannak?</p> <p>Milyen népviseletet hordanak és milyen alkalmakkor?</p> <p><i>A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban:</i></p> <p>a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akarat erő, az önbecsülés erényei</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> körülöttünk élő népek és hagyományaik, népszokásaik</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a természeti környezet elemeinek megjelenítése.</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> saját testi és lelki egészségünk megőrzése, a lelki egyensúly, az egészséges életmód fenntartása, megőrzése</p> <p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Kérdések a világról • Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről • A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források) • Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma) – Vallás, hit • Egyházi ünnepekörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban) • A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése – Erkölcs • Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák) • A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban • Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról • Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítéelhetők meg <p><i>A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe</i> Legfontosabb Bibliai történetek megismerése <i>Alapvető egyházi ünnepekörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események:</i> a karácsonyi, a húsvéti és pünkösdünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban) <i>A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése</i> (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótékonykodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése</p>	<p>A helyes önértékelés szerepe az önértékelés folyamatában</p> <p><i>Testnevelés:</i> a kitartás, az akaraterő, az alázat, a szorgalom eredménye a győzelem, a kitűzött célok elérése</p> <p>A kommunikációs kompetenciák:</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a mesék világa; alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák (szép-csúnya, jó-rossz, igaz-hamis).</p> <p>A digitális kompetenciák</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>elképzelte dolog vizuális megjelenítése; különböző anyagok használata a kifejezés szándékával; képzeletbeli helyek, terek megjelenítése; meseszereplők megjelenítése különféle technikákkal.</p>
--	--

<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet; – a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p> <p>Érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>
<p>A tanuló életkorának megfelelő reális képpel rendelkezik saját külső tulajdonságairól, tisztában van legfontosabb személyi adataival.</p> <p>Átlátja társas viszonyainak alapvető szerkezetét.</p> <p>Képes érzelmileg kötődni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez.</p> <p>Képes kapcsolatba lépni és a partner személyét figyelembe véve kommunikálni környezeté tagjaival, különféle beszédmódokat tud alkalmazni.</p> <p>A beszélgetés során betartja az udvarias társalgás elemi szabályait.</p> <p>Érzi a szeretetkapcsolatok fontosságát.</p> <p>Érzi, hogy a hagyományok fontos szerepet játszanak a közösségek életében.</p> <p>Törekszik rá, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki.</p>

Képes átélni a természet szépségét, és érti, hogy felelősek vagyunk a körülöttünk lévő élővilágért.

Képes rá, hogy érzéseit, gondolatait és fantáziaképeit vizuális, mozgásos vagy szóbeli eszközökkel kifejezze.

Tisztában van vele és érzelmileg is képes felfogni azt a tényt, hogy más gyerekek sokszor egészen más körülmények között élnek, mint ő.

Meg tudja különböztetni egymástól a valóságos és a virtuális világot.

Az 1–2. évfolyam helyi tanterve a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Tantárgy:	ETIKA
------------------	-------

Évfolyam:	3-4. osztály
------------------	--------------

Időkeret:	1	óra/hét	36	óra/év
------------------	----------	----------------	-----------	---------------

Témakörök óraszámai:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Én tudat - Önismeret	10/5 óra
Család – Helyem a családban	12/6 óra
Helyem az osztályközösségben	12/6 óra
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet - Helyem a társadalomban	10/5 óra
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12/6 óra
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12/6 óra
Szabadon felhasználható órakeret:	2 óra/ 1 év
Összes óra	34+2 (36) óra/ 1 év
Összes óraszám:	36 óra/ 1 év

Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 3–4. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztén-keresztény erkölcsi értékrend alapozása, a tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelki én, a lelkiismeret kialakulása révén a tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is; empátikus képességük fejlődésével pedig egyre inkább képesek mások élethelyzetének megértésére. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 3–4. évfolyamon fontos szerepet kapnak a tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az

alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 3–4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a tanulók önálló kötelezettségtudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 3–4. évfolyamán a korábbi években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak döntéseket.

Tematikai egység	Én tudat - Önismeret	Órakeret 10/5+1óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<p><i>Ismeretek saját testünkről, az egészségről.</i></p> <p><i>Ismeretek a saját családról.</i></p>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</i>	<p><i>Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése.</i></p> <p><i>A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése.</i></p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Ki vagyok én?</i></p> <p>Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Mit jelent a nevem?</p> <p>Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam?</p> <p>Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgomat jelölik és megkülönböztetik azokat a másokéitól?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>személyes élmények megjelentetése sík vagy plasztikus alkotásokban.</p> <p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p> <p>Magyar nyelv és irodalom:</p> <p>- beszédkészség, beszédbátorság fejlesztése</p>

<p><i>Ilyen vagyok</i></p> <p>Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért?</p> <p>Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések?</p>	<p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p> <ul style="list-style-type: none"> - önismereti gyakorlatok - a szituációnak megfelelő nyelvhasználat fejlesztése <p>A kommunikációs kompetenciák:</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; - céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak:</p>	<p>én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás</p>

Tematikai egység	Helyem a családban	Órakeret 12/6 óra
------------------	--------------------	-------------------

<p><i>Előzetes tudás, tapasztalat</i></p>	<p><i>A család és rokonság elemi szintű ismerete. Személyes tapasztalatok a családi és közösségi ünnepek kapcsán.</i></p>
<p><i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</i></p>	<p><i>A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása.</i></p> <p><i>A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése.</i></p> <p><i>Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.</i></p>

	<p><i>Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.</i></p> <p><i>A mások szokásai iránti tisztelet megalapozása.</i></p>
<p>TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit; <p>felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Akiket ismerek</i></p> <p>Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám?</p> <p>Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>különbség a felnőttek és a gyerekek között.</p> <p>A kommunikációs kompetenciák:</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p>
<p><i>Kapcsolatba lépek másokkal</i></p> <p>Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerősöket? Hogyan szólítsam meg az iskola idősebb tanulóit, a tanárokat és az iskolában dolgozó többi felnőttet?</p>	<p>egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről; mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban; szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.</p> <p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p>
<p>Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben?</p> <p>Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?</p>	<p>A szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p> <p>A digitális kompetenciák</p>

<p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i></p> <p>Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez?</p> <p>Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel?</p> <p>Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek?</p> <p>A saját hibáim felismerése, elismerésének képességbocsánatkérési formák megismerése, gyakorlás</p>	<p>Nem verbális jelzések tartalmának felismerése.</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt esemény vizuális megjelenítése;</p> <p>a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben; a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése.</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait; - megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában; - képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit; - felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p> <p>én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás</p>	

Tematikai egység	Helyem az osztályközösségben	Órakeret 12/6 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>Személyes tapasztalatok az elemi szintű kommunikációról.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</i>	<p><i>Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.</i></p> <p><i>Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése.</i></p> <p><i>A személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakoroltatása.</i></p> <p><i>A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás képességének fejlesztése, mások elfogadásának segítése.</i></p>	
TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	<ul style="list-style-type: none"> – felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában; – megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki; <p>felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p><i>Akiket ismerek</i></p> <p>Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Ki mennyire áll közel hozzám?</p> <p>Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?</p> <p>Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben?</p> <p>Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?</p> <p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i></p> <p>Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez?</p> <p>Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel?</p> <p>Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek?</p> <p>Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, mint hogyha telefonon vagy interneten beszélünk vele?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>különbség a felnőttek és a gyerekek között.</p> <p>A kommunikációs kompetenciák:</p> <p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p> <p>A tanulás kompetenciái:</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről; mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban; szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.</p> <p>A digitális kompetenciák</p> <p>A szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása.</p> <p>Nem verbális jelzések tartalmának felismerése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt esemény vizuális megjelenítése;</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p> <p>a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben; a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése</p>
--	--

<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait; – mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit; – különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére; – megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait; – rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen; – ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak:</p>	<p>megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség, figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret</p>

Tematikai egység	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	Órakeret 10/5 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>A lakóhely ismerete.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:</i>	<i>A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása.</i> <i>A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása.</i> <i>A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése.</i> <i>Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.</i>	
TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	<ul style="list-style-type: none"> – ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; – felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre; – ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket- 	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
-------------------------------------	---------------------

Akik körülöttünk élnek

Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok?

Mi köt össze azokkal, akikkel egy helyen (községben, városi lakónegyedben, utcában, társasházban) élek?

Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük?

- Az egyes egyházak ünnepkörei
- A nemzeti ünnepek háttérben álló történetek megismerése
- Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése
- Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmeik, gondolatok, szokások)
- Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában
- Az együttélés szabályai
- A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben
- A szabályszegés következményeinek felismerése
- Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése

Más lakóhelyek, más szokások

Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával? Milyen más helyekkel állnak kapcsolatban a szüleim és a rokonaim? Mi mindenben különböznek ezek a mi lakóhelyünktől?

Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein?

Vizuális kultúra: környezetünk külső és belső terei.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:

A kommunikációs kompetenciák:

A digitális kompetenciák

Tevékenységek:	<ul style="list-style-type: none"> – érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat; – különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit; – az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről; – felismeri a közösségek működésének feltételeit,—és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.
Kulcsfogalmak/ fogalmak Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség	

Tematikai egység	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	Órakeret 12/6+1 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>Mesék, versek alapján szerzett tapasztalatok a fantáziavilágról. A környezet élővilágának ismerete személyes tapasztalatok útján.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</i>	<i>A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.</i>	

<p>TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri a természet esztétikus rendjét, – megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A környezetvédelem főbb szempontjai</i> A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során Hogyan tudunk spórolni az árammal, a vízzel, az élelmiszerrel? Cselekvési minták megismerése</p>	<p><i>Környezetismeret</i> A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p>
<p><i>Környezetszennyezés</i> A környezetszennyezés jelensége: Mit jelent a környezetszennyezés? Milyen hatása van a Föld, az élőlények, köztük az ember életére? Hogyan tehetünk ellene? Az ökológiai lábnyom fogalma, Saját ökológiai lábnyomunk csökkentése Szelektív szeméthyűjtés megismerése, alkalmazása</p>	<p><i>Technika és életvitel</i> A kommunikációs kompetenciák: A tanulás kompetenciái:</p>
<p><i>Növények és állatok a környezetünkben</i> Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért is? Mit tudunk tenni értük? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mit jelentenek számunkra a velünk élő házi állatok?</p>	<p><i>Vizuális nevelés</i> A digitális kompetenciák</p>

<p><i>A természet védelme</i></p> <p>Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem?</p> <p>Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához? Cselekvési minták, példák megismerése</p>	<p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről; – megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme; – fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p> <p>környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték</p>	

<i>Tematikai egység</i>	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12/6 óra
<i>Előzetes tudás, tapasztalat</i>	<i>Ismeretek a környezetében élő népekkel kapcsolatban. A különböző népek és kultúrájuk mesevilágon keresztüli megismerése, megkülönböztetése a valós környezettől.</i>	
<i>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kérdések a világról - Vallás – Értékek a vallási történetekben 	
TANULÁSI EREDMÉNYEK A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	<ul style="list-style-type: none"> – felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat; megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást 	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A környező világ megismerésének lehetőségei:</i></p> <p>Kik élnek a környező országokban? Kik élnek a szomszédos országokban?</p> <p>Milyen nyelven beszélnek?, Milyen az országok zászlója? Milyen a népviseletük? Milyen jellemző népszokásaik vannak?</p> <p>Milyen népviseletet hordanak és milyen alkalmakkor?</p> <p><i>A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban:</i></p> <p>a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> körülöttünk élő népek és hagyományaik, népszokásaik</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a természeti környezet elemeinek megjelenítése.</p> <p>A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> saját testi és lelki egészségünk megőrzése, a lelki egyensúly, az egészséges életmód fenntartása, megőrzése</p> <p>A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Kérdések a világról • Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről • A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források) • Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma) – Vallás, hit • Egyházi ünnepekörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban) • A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése – Erkölcs • Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák) • A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban • Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról • Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítéelhetők meg <p><i>A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe</i> Legfontosabb Bibliai történetek megismerése <i>Alapvető egyházi ünnepekörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események:</i> a karácsonyi, a húsvéti és pünkösdünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban) <i>A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése</i> (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótékonykodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése</p> 	<p>A helyes önértékelés szerepe az önérvényesítés folyamatában</p> <p><i>Testnevelés:</i> a kitartás, az akarat erő, az alázat, a szorgalom eredménye a győzelem, a kitűzött célok elérése</p> <p>A kommunikációs kompetenciák:</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a mesék világa; alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák (szép-csúnya, jó-rossz, igaz-hamis).</p> <p>A digitális kompetenciák</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>elképzelt dolog vizuális megjelenítése; különböző anyagok használata a kifejezés szándékával; képzeletbeli helyek, terek megjelenítése; meseszereplők megjelenítése különféle technikákkal.</p>
--	---

Tevékenységek:

- megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

Kulcsfogalmak/fogalmak

Érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

A fejlesztés várt eredményei a 3-4. évfolyamos ciklus végén

A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát.

Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe.

Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók.

Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.

Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre.

Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában.

Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre.

Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni.

Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.